רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון [א]אוסרין אלמא אין ברירה ממאי דילמא שאני התם [ב]כדקתני טעמא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע ואמר להם לכשיבקע אלא מדתני איו [ג]דתני איו ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא אם בא חכם למזרח עירובו למזרח למערב עירובו למערב אבל לכאן ולכאן לא והוינן בה מאי שנא לכאן ולכאן דלא דאין ברירה למזרח ומערב נמי אין ברירה ואמר ר' יוחנן כשכבר בא חכם והשתא דאמרינן לרבי יהודה אין ברירה הא כתיבה אית ליה יום הכפורים נמי נעביד תרי ונכתוב עלייהו משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה דאי לא תימא הכי בלא כתיבה נמי האי נפיש והאי זוטר וכי תימא לא מקביל ליה כוליה והאמר רב יהודה [ד]השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר [1]ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד [ה]המזבח וכי תימא דילמא משתפיך מיניה האי חיור והאי סומק אלא משום חולשא דכ"ג לאו אדעתיה הכא נמי משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה ההוא דנחית קמיה דרבא אמר יצא והניחו על כן שני שבהיכל נטל דם הפר והניח דם השעיר אמר ליה חדא כרבנן וחדא כרבי יהודה [ו]אימא הניח דם השעיר ונטל דם הפר: והזה ממנו על הפרוכת כנגד ארון מבחוץ: תנו רבנן [2]וכן יעשה לאהל מועד מה תלמוד לומר [ז]כשם שמזה לפני לפנים כך מזה בהיכל מה לפני לפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך מזה בהיכל [ח]וכשם שלפני לפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר כך מזה בהיכל [2]השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם אמר ליה ההוא צדוקי[ט] לר' חנינא

השתא

לכשיבקע. נחוש לו כלומר לא חיישינן לשמא יבקע דאפשר דמסר ליה לשומר: **אין אדם מתנה על שני דברים.** להניח שני עירובין אחד למזרח ואחד למערב שמא אם יבאו שני חכמים אחד למזרח ואחד למערב ולומר לאי זה מהן שארצה אלך למחר לפי שקניית עירוב בין השמשות היא וכשזה בורר למחר אותו שירצה לא סמכינן אברירה לומר הוברר שהעירוב אצל חכם זה קנה שביתה אמש. אלא על חכם אחד ואינו יודע לאיזה רוח יבא הוא מתנה אם בא למזרח עירובי של מזרח יקנה ואם בא למערב עירובי של מערב יקנה ואינו לכאן ולכאן על שני חכמים למקום שארצה אלך לא דאין ברירה: **והוינן בה.** דקס"ד בין השמשות עדיין חכם לא בא והוא באלכסון ויכול לבא משתמשך למזרח ולמערב ובא לו לאחד מהן: **מזרח ומערב נמי.** כשתלה זה עירובו בדעת החכם לומר יקנה עירוב לרוח שהחכם בא לה אין ברירה שמא בין השמשות היה בדעתו של חכם לרוח שכנגדה: **ואמר רבי יוחנן כשכבר בא חכם.** בין השמשות דקנה עירוב לאותו הרוח שכך התנה זה מבעוד יום: **והשתא דאמרת.** טעמא דר' יהודה בקני חובה משום דברירה לית ליה אבל כתיבה אית ליה: **יום הכפורים.** דקאמר לא היה שם אלא כן אחד ליעביד תרי וכו': **לאו אדעתיה.** לעיוני בכתיבה: **דם הפר.** סומך כדאמרן באידך פירקין (דף מה.) שדומה לדם הפרים: **ההוא.** שליח צבור דנחית קמיה דרבא והיה אומר סדר יום הכפורים בתפלה כמו שאנו אומרים: **חדא כרבנן.** דאמרת כן השני: **וחדא כרבי יהודה.** דאמרת נטל תחילה ואחר כך הניח אלמא לא היה כן שני להניחו (א) לכך הוצרך ליטול תחילה:

השתא

רבי יהודה ור' יוסי ור' שמעון אוסרין. תימה מנא ליה דטעמייהו משום דאין ברירה הא קתני בהדיא טעמייהו משום בקיעת הנוד וי"ל דלא היה נ"ל שזה יהא עיקר טעם לחוש לבקיעת הנוד ליום אחד ומה שהקשו לו מבקיעת הנוד אע"ג דאינהו גופייהו לית להו האי טעמא י"ל שהיו בדלון מחזירין אותו והיו מקשים לו כל מה שהיו יכולין רק שיחזור בו וכי האי גוונא הויא ההיא דפ' התערובת (זבחים דף עז:) דקאמר רבי אליעזר לרבנן גבי איברי בעל מום שנתערבו באברים תמימים ותנן למעלה כו' לדידי מדכתב מום בם הוא דלא ירצו הא על ידי תערובת ירצו אלא לדידכו דדרשיתו מום בם לדרשה אחריתי אודו לי מיהא דבשר בעלת מום כעלים דמי אע"ג דאיהו גופיה לא סבירא ליה האי טעמא מדמצריך קרא וכי האי גוונא איכא בספ"ק דגיטין (דף יד.) הולך מנה לפלוני רב אמר חייב באחריותו ואם בא לחזור [אינו] חוזר ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור (אינו) חוזר ומפרש דבהולך כזכי דמי קא מיפלגי דלשמואל הולך [לאו] כזכי והא דקאמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור (אינו) חוזר לדבריו דרב קאמר אע"ג דאיהו גופיה אי הוה סבירא ליה כרב (דלאו) דכזכי דמי לא הוה אמר (אינו) חוזר מהאי טעמא וכי האי גוונא איכא בפ"ג דשבועות (דף כא:) בפלוגתא דר' שמעון ורבנן בשבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא וכן בפרק בתרא דמכות (דף יז.) בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן באוכל טבל כל שהוא ומה שמקשינן לרבי יהודה דלית ליה ברירה וסבירא ליה בפ' המוכר (ב"ב דף ל.) גבי דין יום או יומים קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי היאך מלא ידיו ורגליו דלא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון וכן לרבי יוסי דמספקא ליה התם אי כקנין הגוף דמי ואת"ל לאו כקנין הגוף היאך מלא ידיו ורגליו דכי האי גוונא פריך לרבי יוחנן בס"פ השולח (גיטין דף מח.) מפורש בפרק השולח ואין להאריך כאן כזה: **מאי** שנא לכאן ולכאן [דלא] דאין ברירה. על כרחך רבי יוחנן לא מפליג בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים דאי מפליג מאי פריך לימא לכאן ולכאן תולה בדעת עצמו הוא ומזרח ומערב תולה בדעת אחרים הוא אבל רב דקאמר בפרק בכל מערבין (עירובין דף לו:) ליתא למתניתין דהתם דלית ליה לרבי יהודה ברירה ופריך אדרבה ליתא לדאיו מקמי מתניתין ומשני ליתא למתניתין מקמי ו)[ברייתות] דהלוקח ודאיו דסמי חדא מקמי תרתי ומקשים גם אדרבה ליתא להא דהלוקח ודאיו מקמי מתניתין דעירובין ומתני' דגיטין (דף עג.) מה היא באותן הימים וברייתא דמרובה (ב"ק דף סט.) דאמרית בעל הבית אומר כל שילקטו עניים היום יהא הפקר דההן אית ליה לרבי יהודה ברירה ויש לומר דרב ודאי מחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים וההיא דגיטין ודמרובה תולה בדעת אחרים היא ואם כן לרבי יוחנן דלא מפליג סבירא ליה ליתא לדאיו ודהלוקח מקמי ה)[הני מתניתות] ואע"ג דבפ' משילין (ביצה דף לז:) פריך אהא דקאמר דלר' יוחנן כדרבנן אית ליה ברירה מדפריש רבי יוחנן מילתיה דאיו אלמא הכי סבירא ליה והדר ביה מכח ההיא קושיא אלמא דלרבי יוחנן איתא לדאיו יש לומר דלאו מכח ההיא קושיא הדר ביה ובלאו הכי ניחא ליה לשנויי לעולם לא תיפוך ותימה אליבא דמאן קמייתי בשמעתא מדאיו אי אליבא דרב מאי מייתי מדאיו דהוי תולה בדעת עצמו לההיא דשופרות דהוי תולה בדעת אחרים דאדרבה בתולה בדעת אחרים אית ליה לרבי יהודה ברירה ואי אליבא דרבי יוחנן קא מייתי הא לדידיה ליתא לדאיו וי"ל דאליבא דרב קאמר הכא וההיא דשופרות חשוב כתולה בדעת עצמו כיון דאין הקינין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים אי [נמי] בעשיית כהן תלייה שדעת כהן המקריב חשוב כמו היא עצמה ובהא נמי מיתרצא מאי דק"ל מאי קאמר ליתא למתניתין מקמי דאיו ודהלוקח והא מלתא דר"י אינה משנה בההיא דהלוקח אלא ברייתא היא ואמאי סמיכן מתניתין דעירובין מקמי תרי ברייתות רבי לא שנאה רבי חייא מניין לו אדרבה סמי אפילו ברייתות טובא מקמי חדא מתני' והיה נראה לי לתרץ דרב לטעמיה דאמר בפרק הגוזל קמא (ב"ק דף נו:) בגמ' אומר לו בעבדים הרי שלך לפניך סמי מתני' מקמי תרי ברייתות ולפי מה שפי' דההיא דשופרות חשיב תולה בדעת עצמו ניחא דבלאו הכי איכא למימר ליתא למתני' דעירובין מקמי מתני' דשופרות ודהלוקח ודאיו והא דלא מייתי לה התם משום דאינה פשוטה כל כך שיהא טעמו שלרבי יהודה משום דאין ברירה דהא דייקינן עלה טובא בשמעת' ומהשתא נמי ניחא דלא נצטרך לדחוק ולומר דרבי יוחנן פליג על רב וקסבר ליתא לדאיו כי זהו דוחק ועוד דקשיא מההיא דשילהי ביצה כדפרישית' אלא ניחא דלרבי יוחנן נמי מדקא מפרש למלתיה דאיו אלמא קסבר כותיה וסבירא ליה דליתא למתני' דעירובין וברייתא דכל שילקטו מקמי מתני' דשקלים דשופרות ומקמי ההיא דהלוקח ודאיו וההיא דמה היא באותן הימים סבירא ליה לרבי יוחנן דלא דייקינן מינה דיש ברירה משום דלכי מיית הוי גיטא דילמא לכי מיית זקוקה ליבם וחולצת ולא מתייבמת ובכל זמן שבעלה חי הרי היא כאשת איש לכל דבריה ולפ"ז מייתי שפיר בשמעתא מדאיו בין לרב בין לרבי יוחנן דתרוייהו אית להו שפיר דאיו ורבינו אלחנן תירץ דאליבא דרב קאמר דלא קאמר מידי כגון ההוא דלעיל דרבא ומדמי ברירה דתולה בדעת אחרים להיכא דאמר ומברר דבריו מתחלה כמו ההוא דאיו אף על גב דתולה בדעת עצמו הוי:

הימנו

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ו מהלכות מעשר הלכה א]:
לז ב מיי' פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ב:
לח ג ד מיי' שם פ"ג הלכה ה:

◆

רבינו חננאל

איהו דייקינן מדקתני ר' יהודה אוסר לשתות מן הנוד, אע"ג דאמר התרומה והמעשר שאני עתיד להפריש הרי הן בנוד, לא אמרינן אתברר שהיין ששותה החולין הן, וכי אינו התרומה. ש"מ דלית ליה ברירה. אלא מדתני איו. במסכת עירובין נמי דתני איו ר' יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחת אלא אם בא חכם למזרח עירובי למזרח למערב עירובי במערב אבל לכאן ולכאן לא. ואמרינן מאי שנא דלכאן ולכאן דלא, דאין ברירה, למזרח ולמערב נמי אין ברירה. ופרקינן ר' יוחנן כבר בא חכם. ש"מ דר' יהודה לית ליה ברירה. אבל כתיבה אית ליה, ולמה אינו עושה ביום הכפורים שנים וכותב באחד פר ובשני שעיר. משום חולשא דכהן גדול, דילמא לא דייק ואתי לאיחלופי ליה. ההוא שליח צבור דנחית קמיה דרבה ואמר יצא והניח על כן השני שבהיכל, משמע כרבנן דאמרו שנים היו. ונטל דם [הפר] והניח דם השעיר, משמע כר' יהודה דאמר שלא היה [אלא] כן אחד לפיכך הוצרך ליטול קודם דם הפר, ואחרי כן נתן במקומו דם שעיר. ואמר ליה רבה דבריך רצוים כרבנן וחציים כר' יהודה. אימא יצא והניחו על כן השני שבהיכל, הניח דם הפר בכן האחד ונטל דם השעיר מן האחר. ת"ר וכן יעשה לאהל מועד וגו'. כשם שמזה לפני ולפנים, כך מזה בהיכל, דגמר לאהל מועד ממה שנאמר מבית לפרכת. וכשם שמזה אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר, וכן עוד מן הדם השעיר. כך מזה בהיכל מדם הפר ומדם השעיר אחת למעלה ושבע למטה.

◆

תוס' ישנים

אלו עשרה שלימין והוו שני לוגין ספק כולן תרומה ספק מעשר מעורב בהן ונותן לכהן מיהו זה הפירוש אינו נראה להר"ר אלחנן דהא אמרינן בפ' שלשה שאכלו (דף מו:) דכמאי דכתיב בברייתא מוהל ושותה ואם הפריש למאכלו אם כן הפריש הכל ואין צריך לעשר כלל ואם למכור לא הפריש כלום וצריך לחזור ולהפריש הכל אלא ודאי עשרה קטנים קאמר ועוד הקשה דהא רבי שמעון אית ליה בפרק העומר במנחות (דף סו:) דכותים גרי אריות הן ואית ליה במסכת תרומות ומייתי לה בפרק שני דקידושין (דף מא:) דנכרי ליתא בתרומה דנפשיה אם כן מה מועיל מה שהפריש על כן נראה תירוץ ראשון והא דנקט כותים דלפירוש זה דליתיה בתרומה דנפשיה אפילו טבל גמור נמי איכא למימר משום רבי מאיר נקטינהו דאית ליה התם גירי אמת הן אבל זו קושיא אחרונה אין נ"ל דכותים שאני ממאי דתנן הכותי והנכרי שתרמו תרומתן תרומה ותנן בדוכתא אחריתי תרומת נכרי מדמעת ורבי שמעון פוטר ולא מדכר כותי ש"מ דמודה בה דתרומתו מדמעת וטעמא כיון שבר הוא בידו לתקן עצמו מיד ובני ברית קרינן ביה: ומיחל ושותה מיד. פירש רש"י מחלל מעשר שני שיש לו בתוך ביתו לכל מה דלאפשר לתקן יתקן ואין נראה לריב"א כי מה מיחול תופש כאן כיון שלא הפריש כלום עד לכשיוציא שבת ולא בירר מקום או לצפונו או לדרומו הא תנן בפרק ג' דתרומות (מ"ח) התורם קישות ונמצאת מרה כו' עד האומר תרומת כרי זה בתוכו כו' וחכמים אומרים עד שיאמר לצפונו או לדרומו ואפילו לרבי שמעון נמי (א) כיון דקרא עליו שם כדאמר בפרק בכל מערבין (עירובין [illegible]) [illegible]

מסורת הש"ס

א) [גיטין מ.], ב) [עירובין לו: וש"נ], ג) לעיל מח. [שם איתא המקבל וזבחים כה. ע"ש], ד) [נ"ל מזבח העולה], ה) [זבחים מ.], ו) [בפ"א מ"ח], ז) רש"א, ח) רש"א.

◆

תורה אור השלם

1. ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני יי אשר באהל מועד ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד: ויקרא ד ז

2. וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם: ויקרא טז טז

◆

גליון הש"ס

גמ' אימא הניח דם השעיר. עי' מג"א סימן קמז ס"ק יא:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וחדא כר' יהודה כו' כן שני להניחו עליו לכך הוצרך:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

◆

תוס' ישנים (המשך)

המוליך פירות מעשר שני ממקום שיוקר כו' עד [האומר] כו' וחכמים אומרים עד שיקבע מקום לצפונו או לדרומו ועוד קתני בסיפא מעשה ברשב"ג ור' יהודה ורבי יוסי שנכנסו אצל בעל הבית לגוי אמרו לו נראה היאך בעל הבית מתקן פירותיו כיון שהגיעו כהם הביא להם לגוסקמא מלאה דינרי זהב אמר להם כך אני עושה מעשר שני שבתפן זה מחולל על איסר זה אמרו לו לא ואכול מעותיך נפסקת מעות ואוכלת נפסות פירוש מעותיך חולין כיון שלא קבעת מקום לצפונו אך י"ל זו משום דהאיסר אינו מגולגל ומעורב בין מעות אחרות ומפרש ריב"א דהכא מיירי שקבע לו מקום או לצפונו או לדרומו וגם פירש רבינו יעקב דמיחל לשון חילול כדתנן במשנה (דשביעית פ"ח מ"ח) עד שיחללו ומפרש בירושלמי עד שיעשו חולין ואין נראה לרבי דאם כן ליתני הכא לצפונו ולדרומו כמו בשאר הכית בפרק בתרא דדמאי וכ"ת משום דידע שישראל דמכין הלונין הוי כמו שקבע מקום אין זו סברא כלל ועוד דבתוספתא דדמאי בפ' בתרא קתני היו לו תאנים של טבל כו' יקתני מה שאני עתיד להפריש וקתני בתר הכי היו של דמאי כו' וקתני בה לצפוני או לדרומו אע"ג שמשמע דקאי אמנחא שבתנה לעיל גבי טבל ודאי ואע"פ שלא שנה אותו באותו כלל ויע"ק [דבתוספתא] קתני שני לוגין שאני עתיד להפריש כו' הבאין אחריהן מעשר ראשון כו' הבאין אחריהן מעשר שני משמע בהדיא דקאי אמעשר תשאני עתיד להפריש ואין כאן בירור מקום ואין לפרש דהכי קאמר (ג) (להפריש כו') הבאין אחריכן היינו המפונן להם שהוא בירר מקום כמו לצפונו ולדרומו דלא משמע כלל הכי ועוד הבאין אחריהן דמעשר ראשון היינו (ב) שירק אחריכן למעלי שבת דליכא לפרושי שסמוכין להם עכשיו שהרי יתערבו בכל החבים ומגלא שותה טבלים ע"כ נראה לרבי כמו שפי' רבי אלחנן בן הר"י בן רבינו מאיר מיחל לשון מתחיל כמו על העיר אשר נקרא שמי עליה אנכי מחל וגו' (ירמיה כה) ובערוך גרס בשם רב האי גאון מוהל ושותה מיד כלומר מוזג ושותה כמו שכתוב מהול ונראה דקמ"ל למחוג ויכול לשתות ממנו מנע דמעוטה קובעת למעשר כדאיתא בפ"ק דשבת (דף יא:) מיהא אי שבת קובעת מן התורה אין זה חידוש ולא נקט מוהל בשביל כך [illegible] מחולל על המעות כי היכי דקתני בכמה

א) נ"ל כגון. ב) נ"ל תפשה. ג) נ"ל שיפרש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones